

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Asociația pentru
dezvoltare și promovare
socio-economică

ORGANIZAȚIILE MUTUALE ȘI ECONOMIA SOCIALĂ

Manual de intervenție

PROACTIV

De la Marginal la Incluziv

“Proactiv - de la marginal la incluziv”,
proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013
“Investește în oameni!”

Autori:

Gabriel STĂNILĂ (Catalactica)

Corina CACE (Catalactica)

Ana-Maria PREOTEASA (ICCV)

București, România

CNCSIS: cod 045/2006

Editor: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor: Paula NEACȘU

Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: Luminița LOGIN

Coperta: Nicolae LOGIN

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Asociației pentru Dezvoltare și

Promovare socio-economică CATALACTICA – Filiala Teleorman.

Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al Asociației, fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

ISBN 978-973-618-286-0

Anul apariției 2011

Organizațiile mutuale și economia socială

Manual
de intervenție

CUPRINS

SCOPUL MANUALULUI	7
Capitolul 1 - CADRUL CONCEPTUAL AL MUTUALITĂȚILOR	9
1.1. Economia socială	9
1.2. Organizații mutuale	13
Capitolul 2 - FORME ASOCIATIVE DIN SECTORUL MUTUAL....	19
2.1. Case de ajutor reciproc ale salariaților	19
2.2. Case de ajutor reciproc ale pensionarilor	20
Capitolul 3 - REGLEMENTĂRI NORMATIVE PRIVIND ORGANIZAȚIILE MUTUALE	21
Capitolul 4 - SERVICII OFERITE DE CASELE DE AJUTOR RECIPROC	30
4.1. Serviciile oferite de CAR	30
4.2. Servicii oferite de casele de ajutor reciproc ale pensionarilor	32
Capitolul 5 - TENDINȚE ȘI EVOLUȚII ALE CASELOR DE AJUTOR RECIPROC ÎN ULTIMUL DECENIU	42
5.1. Distribuția CARP pe județe	47
5.2. Notorietatea caselor de ajutor reciproc	48
5.3. Provocări în activitatea caselor de ajutor reciproc...	53

Capitolul 6 - AFILIEREA LA REȚELE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE	56
6.1. Afilierea la organisme naționale	57
6.1.1. FEDCAR.....	57
6.1.2. UNCARSR	59
6.1.3. Omenia.....	62
6.2. Afilierea la rețele internaționale.....	64
6.2.1. <i>European Network of Credit Unions</i>	64
6.2.2. <i>World Council of Credit Unions</i>	67
GLOSAR DE TERMENI.....	70
BIBLIOGRAFIE	72

SCOPUL MANUALULUI

Proactiv - de la marginal la incluziv este un proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013 și implementat de către Asociația pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA.

Obiectivul general al acestui proiect este promovarea activă a incluziunii sociale pe piața muncii, prin activarea economiei sociale, a femeilor și a grupurilor etnice, prin dezvoltare de parteneriate și diseminarea de practici pozitive în Regiunile de Dezvoltare Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia.

Economia socială este un concept nou în România ultimilor ani, un instrument folosit pentru a găsi soluții pentru excluderea socială. Deoarece până acum soluțiile oferite de politicile publice în ceea ce privește excluderea socială s-au dovedit ineficiente, economia socială devine o nouă modalitate de rezolvare a problemelor sociale ale grupurilor vulnerabile. Economia socială, ca abordare, permite guvernului să realizeze incluziunea socială a grupurilor vulnerabile prin integrarea în muncă și poate constitui o soluție pentru problemele economice ale societății.

Deși entități de economie socială există în România din secolul al XIX-lea, acest concept nu este foarte bine cunoscut astăzi. Cadrul legislativ pentru economia socială se află încă pe agenda publică.

În România nu există entități definite ca întreprinderi sociale până în acest moment, dar sunt organizații care corespund caracteristicilor și criteriilor economice și sociale formulate de către EMES European Research Network (organizația europeană cea mai cunoscută care se ocupă de cercetare și analize în acest domeniu). Astfel de organizații sunt ONG-urile, cooperativele, mutualitățile (CAR-uri și CARP-uri), atelierile protejate, obștile/composoratele, asociațiile agricole.

Tipul de servicii furnizate de către entitățile de economie socială, efectele acestora asupra comunității (incluziunea socială a grupurilor vulnerabile, crearea de noi mecanisme de dezvoltare participativă, crearea de infrastructură socială, creșterea capitalului social, uman, simbolic etc.) fac ca acestea să joace un rol major în cadrul procesului de dezvoltare locală (Borzaga și Tortia, 2009).

Manualul de față își propune să prezinte organizațiile mutuale ca forme ale economiei sociale care au ca principal scop accesul la finanțare al membrilor lor. Mutualitățile constituie entități care, prin serviciile oferite, ajută persoanele vulnerabile să nu fie excluse din punct de vedere financiar. Aceste entități reprezintă liantul dintre grupurile vulnerabile și soluțiile de finanțare, acolo unde ofertele entităților financiare „clasice” (băncile comerciale) eșuează în furnizarea acestor servicii.

Capitolul 1

CADRUL CONCEPTUAL AL MUTUALITĂȚILOR

1.1. Economia socială

Economia socială cuprinde toate activitățile economice desfășurate de întreprinderi, în primul rând cooperative, asociații și societăți de ajutor reciproc, a căror etică transmite următoarele principii (Defourny și Develtere, 1999):

1. furnizarea de servicii membrilor săi sau comunității înaintea profitului;
2. autonomia managementului;
3. proces democratic de luare a deciziilor.

O abordare complexă a economiei sociale este furnizată de CIRIEC, care definește economia socială ca fiind: *„Un ansamblu de întreprinderi private, cu personalitate juridică, autonomie a deciziei și libertate de asociere, create pentru a satisface nevoile membrilor lor prin intermediul pieței, prin producerea de bunuri sau furnizarea de servicii, asigurări sau finanțare/creditare, unde luarea deciziei și orice formă de distribuție a profitului sau surplusului între membri nu sunt direct legate de capitalul investit sau de acțiunile fiecărui membru, fiecare dintre membri având un singur vot”* (Chaves, Monzon, Campos, 2007, p. 20).

Entitățile de economie socială (societăți mutuale, cooperative și alte organizații similare din domeniu) prezintă următoarele caracteristici (Barea și Monzon, 2006, p. 33-35):

1. entități private care nu sunt controlate de sectorul public – în unele cazuri, primesc fonduri de la sectorul public sau pot avea membri din acest sector (vezi ONG-urile). Este important însă ca majoritatea capitalului, puterea de decizie și structura de conducere să
2. fie controlate de membri privați care sunt utilizatori ai activității entității de economie socială;
3. organizații formale – au autonomie decizională și personalitate juridică;
4. libertate de asociere;
5. entitățile de economie socială sunt create pentru a răspunde nevoilor membrilor lor prin aplicarea principiului autoajutorării;
6. sunt producători de piață – creează produse care sunt vândute pe piețe, asumându-și un risc economic;
7. distribuția limitată a profitului;
8. organizații democratice - entitățile de economie socială au la bază principiul "un om, un vot" în cadrul procesului de luare a deciziei. Astfel, toți membrii participă la luarea deciziei în cadrul adunărilor generale.

☒ NU UITA!

Entitățile de economie socială se ghidează după următoarele principii fundamentale:

- *un om, un vot, indiferent de valoarea acțiunilor deținute;*
- *scop social;*
- *distribuție limitată a profiturilor (excedentului financiar obținut).*

În viziunea OECD, economia socială include activități economice desfășurate de către cooperative și întreprinderi similare, societăți mutuale și asociații al căror filon etic este reprezentat de următoarele principii (OECD, 2003):

- scopul de a-și servi propriii membri sau comunitățile din care fac parte, mai degrabă decât generare de profit;
- un management independent;
- un proces decizional democratic;
- întâietatea oamenilor și a muncii asupra capitalului în distribuirea veniturilor.

Primul principiu pune accentul pe faptul că activitățile desfășurate în cadrul economiei sociale furnizează un serviciu membrilor acestor tipuri de organizații sau ai unei comunități mai mari și nu are ca principal scop realizarea de venituri financiare generate în urma investirii de capital. Posibila generare a unui surplus poate reprezenta, astfel, un rezultat al furnizării de servicii sau o modalitate de îmbunătățire a acestora, dar în niciun caz principala motivație din spatele desfășurării activităților. Surplusul obținut în urma activității unei entități de economie socială este folosit pentru satisfacerea nevoilor comunității. De aceea, în momentul în care o entitate de economie socială, fie ea cooperativă, asociație, fundație, desfășoară o activitate economică, finalitatea acestei activități este de natură socială. Conform principiilor de economie socială, surplusul financiar pe care îl obține o organizație de economie socială este direcționat în mare parte către îndeplinirea scopului social al organizației, și nu către câștigul personal al conducerii organizației: „Orice surplus financiar pe care îl obține o organizație este redirecționat pentru îndeplinirea în continuare a misiunii organizației și în ajutorul comunității căreia îi servește, și nu pentru câștigul personal al conducerii organizației” (Giza-Poleszczuk și Hausner, 2008, p. 21).

Independența managementului organizațiilor de acest tip reprezintă principalul mod de a deosebi economia socială de entitățile publice producătoare de bunuri și servicii. Activitățile economice desfășurate de către entitățile publice producătoare de bunuri și servicii nu prezintă niciun beneficiu datorat independenței unui management la scară largă, care reprezintă un impuls esențial în cadrul inițiativelor voluntare.

Nevoia unui proces decizional democratic derivă din principiul central al cooperativelor – un membru, un vot. Deși acesta poate fi exprimat printr-o mare varietate de practici eficiente, regula „o acțiune, un vot” este în mod clar exclusă și există cel puțin o limită strictă referitoare la numărul de voturi per membru în interiorul consiliului de conducere, care deține ultimul cuvânt în cadrul procesului decizional.

În final, cel de-al patrulea principiu – întâietatea oamenilor și a muncii asupra capitalului în distribuirea veniturilor – derivă direct din celelalte principii enunțate mai sus (și, de aceea, poate fi privit ca având o importanță mai redusă). Acesta acoperă o mare varietate de practici în cadrul organizațiilor economiei sociale, după cum urmează: remunerația limitată a capitalului, distribuirea surplusului între forța de muncă sau membri/utilizatori sub forma bonusurilor, crearea unor fonduri de rezervă pentru dezvoltarea afacerii și utilizarea imediată a surplusului în scopuri sociale.

Pentru a se diferenția de o entitate economică „clasică”, entitățile de economie socială nu au drept scop principal obținerea de profit la sfârșitul unei perioade financiare (un an calendaristic). Dacă totuși acest profit apare ca rezultat al unui exercițiu financiar, acesta nu este distribuit în totalitatea sa către membri, ci este folosit pentru dezvoltare și satisfacerea nevoilor comunității. Managementul, cu acordul membrilor, poate decide achiziționarea de bunuri sau servicii în raport cu nevoile

organizației din acel moment. Acele bunuri achiziționate rămân proprietatea organizației, ele neputând fi înstrăinate decât cu acordul membrilor/asociaților. Această formă de conducere și administrare a entităților de economie socială se bazează pe un principiu decizional democratic, unde fiecare acționar sau membru deține în cadrul adunării generale a organizației un singur vot, indiferent de numărul sau valoarea acțiunilor.

Conceptul de economie socială apare ca o alternativă la modelul dihotomic public/privat. Entitățile aparținând sectorului economiei sociale participă la competiția de pe piață, alături de organizațiile din sectorul public sau de companiile cu acționariat privat, beneficiind însă de o structură de capital diferită. În cazul companiilor private, proprietarii companiilor nu sunt în același timp și clienții sau beneficiarii acestora, deși există cazuri în care clienții pot deveni acționari cu ajutorul burselor de valori sau al pieței libere.

Entitățile de economie socială prezintă o caracteristică importantă: în cazul lor, nu vorbim de acționariat, ci de membri, iar acești membri sunt în majoritatea cazurilor și clienții sau beneficiarii bunurilor și/sau serviciilor produse sau furnizate de entități.

1.2. Organizații mutuale

Definiția dată de Comisia Europeană întreprinderii mutuale este următoarea: *“Întreprinderea mutuală este o asociere autonomă de persoane (persoane juridice sau fizice) care se unesc voluntar, având drept scop principal satisfacerea nevoilor lor comune, și nu obținerea de profit sau furnizarea unui randament al capitalului. Ea este condusă conform principiilor solidarității dintre membri, aceștia participând la conducerea colectivă. De aceea, ea este responsabilă față de cei pentru ale căror nevoi a fost creată”* (<http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/>).

Organizațiile mutuale se caracterizează prin:

- *asocierea autonomă de persoane unite voluntar;*
- *scopul: satisfacerea nevoilor comune;*
- *este condusă conform principiului solidarității între membri.*

Printre primele entități de economie socială se numără uniunile de credit, care își găsesc rădăcinile în Europa încă de la începutul secolului al XIX-lea. Franz Hermann Schulze-Delitzsch a stabilit prima uniune de credit în 1850, în Germania, spre a oferi celor care nu aveau acces la servicii financiare posibilitatea să împrumute, având ca sursă economiile personale și ale celorlalți membri, adunate la un loc. Friedrich Wilhelm Raiffeisen a aplicat acest concept de întraajutorare financiară mutuală către zonele rurale din Germania, zece ani mai târziu.

Astăzi, uniunile de credit operează într-un număr de țări europene, cum sunt Irlanda, România, Polonia, Marea Britanie, Macedonia, toate membre ale Rețelei Europene a Uniunilor de Credit. Uniuni de credit pot fi, de asemenea, găsite în Estonia, Lituania, Letonia. Uniunile de credit aduc o importantă contribuție la economia socială europeană, prin sprijinirea financiară a mii de comunități și a mai mult de 7 milioane de familii, prin oferirea de servicii financiare avantajoase.

Uniunile de credit sunt organizații financiare nonprofit, deținute de către membri, care furnizează servicii financiare membrilor, cum ar fi: depozite de economii, împrumuturi. Calitatea de membru al uniunii de credit se bazează pe o obligațiune comună, o legătură între depunător și debitor, care aparțin unei anumite comunități, organizații, religii sau loc de muncă. În România, uniunile de credit sunt denumite case de ajutor reciproc.

Uniunile de credit, denumite diferit în lume, sunt cooperative financiare aflate în proprietatea membrilor lor, care asigură câștiguri, credit și alte servicii financiare către aceștia. Uniunile de credit unifică depozitele și economiile membrilor și acționează spre finanțarea propriilor lor portofolii de împrumut mai degrabă decât să se bazeze pe capitalul lor exterior. Membrii beneficiază de randamente mai mari pe economii, rate mai mici la împrumuturi și mai puține taxe în medie. Uniunile de credit oferă membrilor mai mult decât niște servicii financiare. Ele furnizează șansa de a avea propria lor instituție financiară și îi ajută să creeze oportunități precum începerea micilor afaceri, ferme, construirea căminelor și educarea propriilor lor copii. Indiferent de mărimea contului din uniunea de credit, fiecare dintre membri poate candida ca voluntar în consiliul directoral și poate să voteze la alegeri. În anumite țări, membrii se bucură de libertatea de decizie democratică prin intermediul uniunilor de credit.

Uniuni de credit vs. alte instituții financiare			
	Uniuni de credit	Bănci comerciale	Alte instituții care oferă microfinanțare
Structură	Cooperative financiare nonprofit finanțate de către depozitele membrilor voluntari.	Instituții în scop de profit deținute de părți interesate.	Instituții finanțate tipic din împrumuturi externe, granturi și/sau investitori.
Clientela	Membrii împărtășesc idealuri comune și au aceleași scopuri în activitatea lor zilnică. Serviciile oferite celor săraci fac parte dintr-o gamă largă de servicii financiare oferite populației.	Servesc de obicei clienți cu venituri mijlocii spre mari. Fără restricții privind clientela.	Publicul-țintă este format din membri clienți cu venituri mici, în cea mai mare parte femei, care fac parte din aceeași comunitate.

Conducerea	Membrii uniunilor de credit aleg un consiliu de administrație. Membrii au fiecare câte un vot la alegeri, indiferent de valoarea economiilor sau acțiunilor la uniunea de credit.	Acționarii votează pentru un consiliu de conducere plătit, care nu trebuie să fie din comunitate sau să folosească serviciile băncii. Voturile se bazează pe ponderea capitalurilor deținute.	Instituțiile sunt conduse de o comisie numită de administrație sau de personal salariat.
Câștiguri/excedent	Venitul net provine din dobânzi mai mici la împrumuturi, dobânzi mai mari la economii sau la noi produse oferite și din valorificarea serviciilor (în unități monetare).	Acționarii primesc o parte din pro-rata de profit.	Venitul net se constituie în rezerve sau este împărțit între investitori.
Produse și servicii	Gamă completă de servicii financiare, în primul rând de economii, credit, asigurări și remitențe.	Gamă completă de servicii financiare, inclusiv oportunități de investiții.	Concentrarea pe microcredite. Unele IFM oferă produse de economisire și servicii de remitențe.
Serviciul de livrare	Birou principal, rețea comună, ATM-uri, dispozitive POS, PDA-uri, telefoane mobile, internet.	Birou principal, rețea comună, ATM-uri, dispozitive POS, PDA-uri, telefoane mobile, internet.	Vizite regulate la grupul din comunitate.

Sursa: *www.woccu.org*.

În cadrul economiei sociale, casele de ajutor reciproc sunt definite ca mutualități, deoarece sunt asocieri autonome de persoane unite cu scopul principal de a satisface nevoile lor comune în sectorul finanțe-bănci și funcționează pe o piață concurențială.

Definiția care acoperă toate sferele de acțiune ale mutualităților este dată de Barea și Monzon: „O societate mutuală este o asociație autonomă de persoane (persoane fizice sau juridice) unite voluntar, cu scopul principal de a satisface nevoile lor comune în asigurare (de viață și nonviață), întrajutorare, sănătate și sectorul finanțe-bănci, care desfășoară activități care fac obiectul unei concurențe” (Barea și Monzon, 2006, p. 37).

Organizațiile mutuale la nivel european se caracterizează prin:

- *sunt asociații autonome de persoane unite voluntar;*
- *scopul lor este de a satisface nevoile comune ale membrilor;*
- *domeniile de intervenție: asigurare, sănătate și sectorul financiar-bancar;*
- *activează pe o piață concurențială.*

Includem în categoria asociațiilor mutuale și de ajutor reciproc din România un număr de 2983 de organizații (identificate în baza de date a Băncii Naționale a României). Conform datelor Institutului Național de Statistică – INS, în anul 2009 erau active 897 de case de ajutor reciproc, din care case de ajutor reciproc ale salariaților (CAR) 704, case de ajutor reciproc ale pensionarilor (CARP) 193 (sursa: FDSC, *Atlasul social*, 2011). Aceste structuri asociative de tip mutual reprezintă interesele a peste 2.542.000 de membri.

În 2011, numărul de pensionari din România era de 4.665.761 de persoane. Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor (CARP) au raportat în 2010 un număr de aproximativ 1.600.000 de membri. Raportând la numărul de pensionari din România, ponderea persoanelor vârstnice active în această formă de întraajutorare este de 34,29% (3,5 persoane vârstnice din 10 sunt membre ale unei organizații de acest tip).

Organizații mutuale active în România:

- case de ajutor reciproc ale salariaților – 704;
- case de ajutor reciproc ale pensionarilor – 193.

Aceste organizații reprezintă interesele a peste 2.542.000 de membri!

Capitolul 2

FORME ASOCIATIVE DIN SECTORUL MUTUAL

2.1. Case de ajutor reciproc ale salariaților

Legiuitorul român definește prin Legea nr. 122/1996 casa de ajutor reciproc a salariaților (CAR) ca fiind o asociație fără scop lucrativ, însă cu scopul de ajutorare reciprocă a membrilor, prin acordarea de împrumuturi cu dobândă redusă acestora.

„Art. 1 - (1) Casele de ajutor reciproc ale salariaților, denumite prescurtat CAR, sunt asociații fără scop lucrativ, organizate pe baza liberului consimțământ al salariaților, în vederea sprijinirii și întrajutorării financiare a membrilor lor.

(2) Obiectul de activitate al caselor de ajutor reciproc ale salariaților îl constituie, în exclusivitate, întrajutorarea acestora, prin acordarea de împrumuturi cu dobândă care se reîntoarce la fondul social al membrilor, după deducerea cheltuielilor statutare.”

Orașul Brașov este locul în care a luat ființă, în 1835, prima „casă de păstrare”, constituită după model german și având capitalul de pornire format din depunerile membrilor (Casa de Păstrare „Kronstadter Allgemeine Sparkassa”). Prima asociație de ajutor reciproc este înființată 11 ani mai târziu, în 1846, de către

lucrătorii tipografici brașoveni. Influența occidentală în domeniul economiei sociale se regăsește mai ales în Transilvania, știut fiind faptul că, până în 1918, Transilvania s-a aflat sub conducere ungară, apoi dualistă (monarhia austro-ungară, până în 1918, când revine în granițele României).

2.2. Case de ajutor reciproc ale pensionarilor

Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor apar în literatura de specialitate românească la sfârșitul secolului XIX-începutul secolului XX. Ca principii, CARP-urile preiau principiile de înființare, organizare și funcționare ale unei case de ajutor reciproc, diferența față de o casă de ajutor reciproc fiind dată de serviciile oferite membrilor. În momentul în care discutăm despre o casă de ajutor reciproc a pensionarilor, ne gândim în primul rând la serviciile financiare (economisire și creditare). Față de aceste servicii, pe care le considerăm comune pentru casele de ajutor reciproc, casele de ajutor reciproc ale pensionarilor oferă servicii care le diferențiază de celelalte entități din cadrul organizațiilor mutuale. Serviciile oferite de către CARP-uri membrilor pot fi: servicii medicale, ajutoare de înmormântare, furnizarea de produse alimentare la prețuri subvenționate, activități de petrecere a timpului liber.

Capitolul 3

REGLEMENTĂRI NORMATIVE PRIVIND ORGANIZAȚIILE MUTUALE

Conform Programului operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane, economia socială este definită ca „termenul generic utilizat pentru a face referire la un grup de persoane care se reunește pentru a-și asuma un rol economic activ în procesul de incluziune socială, de exemplu, în cooperative, întreprinderi sociale, ONG-uri (asociații și fundații) și alte organizații nonprofit care au un rol important în activități de gestionare și consolidare” (POSDRU 2007-2013).

Cadrul legal actual din România definește economia socială și sfera de întindere a acesteia prin preluarea unora dintre principiile recunoscute la nivel european, discutate anterior, și prin enumerări exemplificative, după cum se poate observa în cea mai recentă dintre definițiile economiei sociale, din cadrul Programului operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane.

Pornind de la această definiție, coroborată cu principiile acceptate în general la nivel european, precum și pe baza comparației cu formele de organizare considerate în alte state europene ca fiind specifice economiei sociale, în România se pot identifica următoarele categorii de persoane juridice specifice:

- a) organizațiile nonprofit care desfășoară activități economice, indiferent de domeniul de activitate, în interiorul lor sau prin societăți comerciale pe care le înființează și le controlează;
- b) organizațiile nonprofit organizate sub forma CAR: ale salariaților (CAR salariați) sau ale pensionarilor (CARP);
- c) cooperativele de credit;
- d) societățile cooperative de gradul 1 reglementate prin Legea nr. 1/2005: societăți cooperative meșteșugărești, de consum, de valorificare, de locuințe, pescărești, de transporturi, forestiere și societăți cooperative agricole. Societățile cooperative agricole beneficiază și de legislație specială, fiind reglementate de Legea nr. 566/2004 a cooperăției agricole, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru a înțelege evoluția entităților de economie socială, este necesar să cunoaștem reglementările juridice ale sectorului. Evoluția cadrului juridic analizat începe în 1924 și continuă până în anii 2000, evidențiind principalele acte normative și efectele lor în ceea ce privește activitatea acestor entități.

Legislația românească în ceea ce privește partea de case de ajutor reciproc (CAR) și CAR ale pensionarilor (CARP) își are izvorul în perioada interbelică, iar apariția ei este influențată de schimbările apărute atât la începutul secolului 20, cât și după primul război mondial. Prima lege care reglementa statutul entităților din sectorul neguvernamental și care rezolva practic situația juridică a acestor entități a fost Legea nr. 21/1924, însoțită de regulamentul de aplicare.

Clasa politică instaurată în România după momentul 23 august 1944 a acaparat aparatul de stat și a condus la o aliniere a legislației și a formelor asociative la modelul sovietic. Decretul nr. 358/1949 constituie actul normativ prin care statul impulsiona

crearea de case de ajutor reciproc pe lângă fiecare sindicat al oamenilor muncii, acest moment fiind determinant în creșterea ulterioară a numărului CAR-urilor și implicarea în acestea a membrilor de sindicat.

„Art. 1. - Pe lângă fiecare sindicat, comitet de întreprindere sau instituție, salariații pot organiza Case de ajutor reciproc. Modul de constituire și de funcționare al acestor Case se stabilește prin statutul aprobat de Confederația Generală a Muncii. Actele și operațiile acestora sunt scutite de orice impozite sau taxe”.

„Art. 2 - Casele de ajutor reciproc dobândesc personalitate juridică odată cu înregistrarea lor la Comitetele Centrale ale Uniunilor Sindicatelor respective, fără nicio altă formalitate.”

Prin articolul 3 al Decretului-lege nr. 358/1949, statul a desființat tot ceea ce însemna case de ajutor reciproc ale salariaților existente și a confiscat toate bunurile (active și pasive) care, astfel, au trecut în proprietatea Confederației Generale a Muncii, organ creat și controlat de statul comunist.

„ Art. 3 - Casele de credit de orice fel, Casele și fondurile de ajutor, prevedere sau asigurare ale salariaților, existente la data publicării prezentului decret, pe lângă întreprinderi și instituții, se desființează. Întregul patrimoniu al acestor «Case» și «Fonduri», trece asupra Confederației Generale a Muncii.”

Prevederile acestui decret vor rămâne în vigoare până în 1996, atunci când Parlamentul va abroga Decretul nr. 358/1949 prin Legea nr. 122, care va modifica, în sensul eliminării, articolul 3 din Decret și va deschide dialogul în ceea ce privește patrimoniul confiscat CAR-urilor existente la momentul august 1949. Legea nr. 122/1996 așază casele de ajutor reciproc ale salariaților pe baza

principiilor Legii nr. 21/1924 (cunoscută și sub numele de Legea Mârzescu), primul act normativ modern care avea drept izvoare dreptul la liberă asociere, dreptul de a alege și a fi ales, dreptul la autodeterminare, precum și principiul „un om, un vot”, caracteristică esențială a entităților de economie socială.

„Art. 1. - (1) Casele de ajutor reciproc ale salariaților, denumite prescurtat CAR, sunt asociații fără scop lucrativ, organizate pe baza liberului consimțământ al salariaților, în vederea sprijinirii și întrajutorării financiare a membrilor lor.

(2) Obiectul de activitate al caselor de ajutor reciproc ale salariaților îl constituie, în exclusivitate, întrajutorarea acestora, prin acordarea de împrumuturi cu dobândă care se reîntoarce la fondul social al membrilor, după deducerea cheltuielilor statutare.

Art. 2. - (1) Casele de ajutor reciproc se pot înființa de către salariați, indiferent de locul de muncă, în unitățile în care aceștia își desfășoară activitatea sau la nivel teritorial, prin asociere.

(2) Actul constitutiv și statutul casei de ajutor reciproc a salariaților se depun, împreună cu cererea pentru dobândirea personalității juridice, la judecătoria în a cărei rază teritorială aceasta își are sediul.

Art. 3. Casele de ajutor reciproc ale salariaților se constituie și funcționează ca persoane juridice, în condițiile Legii nr. 21/1924. ”

În ceea ce privește casele de ajutor reciproc ale pensionarilor (CARP), după Legea nr. 21/1924, următorul reper în constituirea cadrului legislativ al acestora este reprezentat de Decretul nr. 204/1951, care prevedea constituirea caselor de ajutor reciproc ale

pensionarilor din sistemul asigurărilor de stat. Comunismul instaurat în România din 1948 a copiat modelul sovietic de integrare a persoanelor în muncă, în cooperative și în sistemul de stat, astfel încât statul să fie singurul furnizor de bunuri și servicii pentru locuitori. Tipul sovietic de organizare a funcționat ca model în România până în 1972, când a intrat în vigoare Legea nr. 13/1972 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor. Această lege a constituit punctul de start al unei organizări care a dominat România până în decembrie 1989 și după această perioadă în ceea ce privește serviciile acordate vârstnicilor.

Legea nr. 13/1972 descrie termenul de CARP, descrie calitatea de membru al unui CARP și cine poate întemeia o astfel de organizație, cine poate fi membru și care sunt condițiile pentru a deveni membru al unei astfel de organizații. Principiul libertății de asociere apare doar formal în cadrul acestei legi, în cadrul articolului 1, alin. 1 - "Pensionarii de orice categorie, indiferent de sistemul de asigurări sociale și pensii căruii îi aparțin, precum și beneficiarii de ajutor social se pot asocia în case de ajutor social ale pensionarilor, denumite prescurtat CARP".

În ceea ce privește CARP-urile, prevederile legale din această lege au rămas în vigoare până în 2002, odată cu apariția Legii nr. 540. Legea nr. 540/2002 a abrogat o parte dintre prevederile Legii nr. 13/1972, dar a păstrat prevederi importante din aceasta, pe care le completează pentru a ajunge la nivelul legislației din anii 2000.

Legea nr. 540/2002 a fost considerată prima lege a CARP de după 1990, modificând o parte a Legii nr. 13/1972 și completând legislația românească în vigoare. Această lege este primul act juridic care introduce din punctul de vedere al legiuitorului conceptul de "întrajutorare mutuală":

Art. 1 - "Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor sunt organizații cu caracter civic, persoane juridice de drept privat cu caracter nepatrimonial, neguvernamentale, apolitice, cu scop de caritate, de întraajutorare mutuală și de asistență socială".

Modificările de formă față de Legea nr. 13/1972 se regăsesc în ceea ce privește *calitatea de membru* al CARP-urilor și constituirea unei astfel de organizații. Astfel, principiul liberei asocieri este enunțat prin perspectiva drepturilor garantate de Constituția României și este prevăzut într-un articol distinct al Legii nr. 540/2002:

"Art. 4 - Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor se pot constitui prin exercitarea dreptului la liberă asociere a următoarelor categorii de persoane:

- a. pensionarii, indiferent de sistemul de asigurări sociale căruia îi aparțin;*
- b. beneficiarii de ajutor social;*
- c. membrii de familie - soț, soție, precum și copiii majori incapabili de muncă, aflați în întreținerea pensionarilor sau a beneficiarilor de ajutor social membri ai acelei case de ajutor social a pensionarilor".*

În ceea ce privește *scopul* pentru care este înființat un CARP, Legea nr. 540/2002 prevede că principalul scop este acela de întraajutorare și de a oferi servicii sociale membrilor. Articolul 7 precizează că CARP-urile sprijină membrii prin "acordare de împrumuturi rambursabile, ajutoare nerambursabile și ajutoare pentru acoperirea cheltuielilor cu înmormântarea foștilor membri".

De asemenea, în Legea nr. 540 se precizează și faptul că CARP-urile pot desfășura și alte activități și servicii decât cele enunțate prin scopul principal, iar aici intervine elementul de noutate al legii, deoarece aceasta cuprinde gama completă care poate fi oferită membrilor, atât servicii, cât și activități: organizarea de

activități culturale, artistice, turistice și de agrement, prestarea unor servicii cu tarife reduse pentru membri, organizarea de magazine pentru desfacere de produse la prețuri de producție, efectuarea de servicii funerare pentru membrii decedați etc.

Veniturile CARP constituie o altă secțiune a legii, fiind prevăzute la articolul 11, iar dintre acestea fac parte: cotizațiile și contribuțiile lunare, dobânzile provenite din plasarea sumelor disponibile în condiții legale, venituri din prestări servicii, donații și sponsorizări etc. Nu sunt prevăzute în mod direct în lege veniturile provenite din închirierea spațiilor proprii. Din aceste venituri enunțate mai sus, CARP-ul poate decide cumpărarea de spații, amenajarea unor spații pentru activitățile curente, achiziția de mijloace fixe și mobile în condițiile legale în vigoare. De asemenea, consiliile locale și Consiliul General al Municipiului București sunt obligate să ofere spații CARP-urilor spre închiriere, cu un tarif diminuat cu 75% față de prețul standard.

Legea nr. 540/2002 se referă la casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, cărora li se adresează direct. Datorită faptului că singura lege valabilă în ceea ce privește asociațiile de pensionari era Legea nr. 5/1952, în 2004 legiuitorul român a aprobat **Legea nr. 502/2004**.

Membrii. Această lege stabilește ca orice asociație de pensionari să poată fi constituită numai dacă are minimum 25 de membri, care, pe baza înțelegerii, să pună în comun contribuția materială și intelectuală pentru realizarea unor activități în interesul acestora (Legea nr. 502/2004, art. 3, alin. 1). Prevederea aceasta vine să completeze Legea nr. 540/2002 prin impunerea unui număr minim de membri în cadrul fiecărei asociații de pensionari, lucru care nu se întâmpla în Legea nr. 540/2002. De asemenea, art. 12 prevede faptul că asociația județeană a pensionarilor poate deschide filiale locale cu un număr minim de 20 de membri, organe de conducere proprii și patrimoniu distinct.

Legea nr. 502/2004 reglementează *modul de asociere al asociațiilor de pensionari*, fixând un număr mai mare de 10 pentru a se putea forma federațiile asociațiilor de pensionari. Conform articolului 19, alin. 2, federația de pensionari dobândește personalitate juridică proprie. Fiecare federație de pensionari trebuie să aibă o structură de conducere. Această structură de conducere, în cazul federațiilor, este formată din: congresul național, consiliul național, comitetul director, biroul permanent și comisia de cenzori (art. 21).

În ceea ce privește folosirea termenului "național" în cadrul denumirii organizațiilor de pensionari, Legea nr. 502/2004 precizează că "sunt reprezentative la nivel național federațiile care au în structura lor cel puțin 20 de organizații județene cu cel puțin 75.000 de membri cotizanți".

Aceste organizații sunt singurele în măsură să includă în denumirea lor cuvintele „național” și „din România” (art. 23).

Prin intermediul acestei legi, *veniturile* asociațiilor de pensionari se constituie din: cotizațiile membrilor, dobânzi și dividende, dividendele societăților comerciale înființate de asociația pensionarilor, venituri din activități economice directe, donații sau sponsorizări, sume de la bugetul de stat (art. 28). Se observă că diferența între veniturile CARP, conform Legii nr. 540/2002, și veniturile asociațiilor de pensionari, conform Legii nr. 502/2004, este realizată de "dividendele societăților comerciale înființate de asociația pensionarilor", care nu se găsește în legea anterioară, restul rămânând însă neschimbat.

Conform **Legii nr. 502/2004**, asociațiile de pensionari pot înființa societăți comerciale pentru a putea desfășura activități economice. Această prevedere adresează inclusiv sectorul CARP, deoarece, în termeni largi, legea permite ca asociațiile de pensionari să poată înființa case de ajutor reciproc ale acestora, ținând cont de celelalte prevederi legale care se impun.

Această comparație a celor două legi induce ideea că statul nu este interesat de soarta CARP-urilor și a asociațiilor de pensionari sau, dacă este interesat, statul nu dorește dezvoltarea acestui sector.

☒ ATENȚIE!

Casele de ajutor reciproc funcționează în baza Legii nr. 122/1996.

☒ ATENȚIE!

Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor funcționează în baza Legii nr. 540/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Capitolul 4

SERVICIILE OFERITE DE CASELE DE AJUTOR RECIPROC

4.1. Serviciile oferite de CAR

Casele de ajutor reciproc ale salariaților oferă:

- împrumuturi cu dobândă redusă pentru membri (servicii de creditare);
- ajutoare financiare nerambursabile;
- ajutoare de urgență.

Casa de ajutor reciproc a salariaților oferă un acces mai facil membrilor la servicii financiare (în principal creditare), oferind dobânzi mai mici decât cele ale băncilor comerciale. În analiza aplicației solicitantului, personalul CAR are în vedere atât istoricul aplicantului în relațiile cu instituțiile de credit (băncile), cât și istoricul relațiilor dintre solicitant și CAR. Avantajul serviciilor oferite de către CAR este că un istoric negativ în ceea ce privește relațiile aplicantului pentru un împrumut, care deține și calitatea de membru al aceluși CAR, nu aduce după sine și refuzarea directă a solicitării membrului respectiv. Astfel, există șanse mari ca, deși aplicantul să fie inclus în Biroul de Credit ca

rău platnic, acesta să aibă un istoric foarte bun în ceea ce privește relațiile contractuale cu CAR-ul și să primească împrumutul.

Riscul financiar este un alt aspect care trebuie luat în calcul. Dacă un client are un risc de neplată considerat mare, atunci o instituție de credit îi va refuza împrumutul. Un client al unei bănci care nu mai poate plăti ratele aduce acelei bănci mai multe cheltuieli: acțiunea în instanță, apoi executarea silită (care de multe ori nu recuperează nici jumătate din valoarea restanței). În afară de aceste cheltuieli, apare o altă problemă: timpul. Procedurile de acest tip (executările silite) sunt anevoioase și implică mobilizare de resurse umane și materiale.

Calitatea de membru al unui CAR cuprinde atât dreptul de a avea acces la servicii de creditare, cât și obligația de a plăti lunar cotizația către organizație. Pe baza acestei cotizații, se stabilește plafonul maxim al unui împrumut de care poate beneficia un membru. Limitări există și aici, mai ales în cazul membrilor noi, care, deși au un plafon mare, la început (primul împrumut, de obicei) nu pot ridica sume care depășesc un anumit plafon. Această constrângere provine tocmai din cauza prudenței CAR-ului și a asumării de către organizație a unui risc minim.

Serviciile de creditare reprezintă activitatea principală a unui CAR, fie că vorbim de împrumuturi pe termen scurt (împrumut de urgență), mediu (1-12 luni) sau pe termen lung (12-36 luni). Ca activități secundare, amintim aici acordarea de ajutoare de deces (urmașilor membrilor decedați) și constituirea fondurilor sociale proprii.

Una dintre cele mai vechi entități de economie socială din România, CARS-urile fac dovada utilității lor pentru societate: sunt un sprijin pentru populație atât în perioade de relaxare economică, cât și în perioade de criză, atât pentru acele categorii de populație care au un nivel de trai decent, cât și pentru

categoriile de populație vulnerabile dintr-o țară. Activitatea intensă a caselor de ajutor reciproc a determinat un nivel de notorietate ridicat de care se bucură la nivelul populației. Dacă în prezent, în România, serviciile CARS-urilor sunt accesate de către populație mai degrabă din lipsa sau din limitarea unor alte oportunități, pe viitor, prin îmbunătățirea situației socioeconomice generale, dar și a situației acestor entități, este de dorit ca utilizarea lor să se facă pentru ele în sine.

Produse și servicii

- ***Fond social tradițional*** - depuneri lunare de sume cuprinse între 5 lei și 500 lei.
- ***Fond social opțional*** - depuneri ocazionale, sumele nefiind plafonate, bonificate cu dobândă atractivă.
- ***Împrumut tradițional*** - de 5 ori fondul social, rambursabil în 18 rate pentru sumele ce nu depășesc 10.000 lei și rambursabil în 24 de rate pentru sumele mai mari de 10.000, limita maximă fiind de 15.000 lei.
- ***Împrumut opțional*** - de 5 ori valoarea fondului social, rambursabil în 36 rate, neplafonat (în funcție de venit).
- ***Împrumut tradițional garantat cu propriul fond social*** - dobânda este de 50% din dobânda în vigoare.

Sursa: <http://www.carfalcieni.ro/produse-și-servicii>.

4.2. Servicii oferite de casele de ajutor reciproc ale pensionarilor

Serviciile oferite de către casele de ajutor reciproc ale pensionarilor sunt:

- servicii de creditare;
- ajutoare de urgență;
- servicii sociale;
- servicii medicale;
- servicii de îngrijire personală;
- servicii de reparații de obiecte.

Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor au la bază principiile mutuale, iar activitatea lor cuprinde o gamă mai variată de servicii oferite, de la creditare la activități recreaționale. Dacă în cazul CAR-urilor activitatea principală este legată de creditare, casele de ajutor reciproc ale pensionarilor oferă, în paralel, servicii medicale (gratuit sau cu preț redus pentru consultații în cabinete medicale proprii, rețete compensate și gratuite), servicii de petrecere a timpului liber, oferind și ajutoare pentru evenimente deosebite care au loc în familia membrilor (deces, înmormântare etc.).

Serviciile oferite de CARP pot fi, așadar, grupate în două segmente principale, și anume **servicii financiare și servicii sociomedicale**. Alte servicii oferite de casele de ajutor reciproc ale pensionarilor sunt **servicii de: îngrijire personală (coafor-frizerie), reparații (cizmărie, croitorie, tâmplărie, depanare radio-tv), petrecere a timpului liber**.

Serviciile financiare acoperă partea de creditare (microcreditare), pentru a putea oferi membrilor pensionari sau membrilor de familie ai acestora șansa unui împrumut de valoare mai mică, însă cu dobândă avantajoasă și rambursare în rate lunare fixe, indiferent de evoluția sau tendințele pieței financiare.

Trecerea de la viața activă (angajat) la stadiul de pensionar presupune și o diminuare a veniturilor obținute, astfel că, pentru o mare parte dintre pensionari, grija zilei de mâine devine o realitate îngrijorătoare. Lipsa mijloacelor financiare necesare

traului de zi cu zi, pensiile foarte mici, problemele de sănătate inerente odată cu înaintarea în vârstă aduc oamenii activi de ieri, pensionarii de astăzi, în situația de nu putea plăti fie ratele către băncile comerciale, fie alte dobânzi sau comisioane aferente conturilor, ajungând pe lista rău platnicilor din cadrul Biroului de Credite. Prezența pe acea listă are drept efect refuzarea unui împrumut de la băncile comerciale. Persoanele care au depășit vârsta de 65 de ani prezintă riscuri mai mari în ceea ce privește creditarea, astfel că băncile comerciale sunt extrem de reticente în a acorda împrumuturi acestei categorii de persoane (dacă solicitantul este trecut de 70 de ani, este aproape imposibil de obținut un împrumut).

Reprezentanții CARP-urilor afirmă că, de multe ori, chiar dacă o persoană are un istoric negativ cu instituția de credit (CARP), pe baza analizelor problemelor sau a nevoilor acesteia, se are în vedere latura umană - ajutorul dat -, și mai puțin latura financiară. Pentru ca riscul de neplată să poată fi ținut sub control, pentru împrumuturi se solicită girant sau giranți, în funcție de valoarea acestora. În cazul în care beneficiarul împrumutului nu plătește, după a doua rată restantă încep procedurile de executare silită și, în multe cazuri, se pune poprire fie pe pensia membrilor CARP aflați în situația de a nu mai putea plăti, fie pe veniturile giranților până la stingerea completă a debitului restant.

Membrilor li se acordă împrumuturi cu rambursare între 6 și maximum 24 de rate lunare consecutive, practicând o dobândă efectivă de 14% pe an, care se reține, de regulă, anticipat. Pentru împrumuturi cu dobânda achitată eşalonat, aceasta este mai mare. Pentru contractarea unui împrumut de până la 1000,00 lei, cotizația trebuie să fie de 1/4 din suma solicitată, iar pentru fiecare fracțiune de 750,00 lei din împrumut este necesar câte un girant, din care cel puțin unul să fie pensionar.

Sursa: Site CARP Omenia (www.carp-omenia.ro).

În cadrul interviurilor realizate cu reprezentanți ai CARP-urilor, s-a conturat ideea că, pentru mulți pensionari, aceste mici împrumuturi reprezintă o adevărată „gură de oxigen” pentru a acoperi cheltuieli care țin de traiul zilnic. Astfel, împrumuturile de urgență pentru achiziționarea de lemne sau pentru plata căldurii pe timpul iernii sunt frecvente, deoarece sumele necesare pentru plata facturilor la întreținere cresc anual, iar pensionarii nu pot acoperi aceste datorii din veniturile proprii. Alte împrumuturi de urgență sunt acordate pentru plata medicamentelor sau a intervențiilor chirurgicale ale membrilor, cheltuieli pentru care aceștia nu dețin mijloace de plată.

AJUTOR PENTRU TRATAMENT, BĂI SAU SPITALIZARE

Membrii asociației beneficiază anual, la cerere, de compensarea parțială a cheltuielilor pentru efectuarea de tratamente medicale.

Prezentând carnetul de membru, fișa de tratament, semnată și parafată de medic, li se va înmâna formularul de cerere de compensare parțială a cheltuielilor și în aceeași zi vor primi suma stabilită de Consiliul Director. La această dată, valoarea compensației este de 50,00 lei.

AJUTOR NERAMBURSABIL

Membrii de vârstă a treia (femei - 57 ani, bărbați - 62 ani), cu pensii foarte mici (sub 600,00 lei), stabiliți prin ancheta socială individuală, primesc anual și ajutoare bănești nerambursabile, în cuantumul aprobat de Consiliul Director. La această dată, valoarea ajutorului nerambursabil este de 50,00 lei.

Sursa: CARP Omenia.

Ajutorul de înmormântare face parte din categoria prestațiilor oferite de CARP. Riscul de deces este mai mare în cazul pensionarilor, în primul rând din cauza vârstei, apoi a condițiilor

de muncă avute în perioada de viață activă și a eventualelor afecțiuni de care suferă. În cazul decesului unui membru, casa de ajutor reciproc a pensionarilor acordă un ajutor pentru familia membrului. Am întâlnit cazuri în care CARP-ul furniza inclusiv servicii funerare, pe care membrii le puteau plăti în timpul vieții (achitarea sicriului, a crucii, îmbălsămare etc.), astfel încât, în momentul în care acest eveniment avea loc, familia nu era expusă unor cheltuieli foarte mari.

AJUTORUL DE DECES

Pensionarii își pregătesc primele zile ale vieții de apoi, din timp. Nepoții își vor lăuda bunicii pentru că au strâns bani albi pentru zile negre. Cu cât vechimea bunicului ca membru al CARP "Omenia" este mai mare, cu atât amintirea acestuia va fi mai plăcută. Pe lângă suma acumulată sub formă de cotizație, moștenitorii vor primi și 70% din valoarea contribuției plătite, sub formă de ajutor de deces.

Pentru ridicarea sumelor cuvenite, beneficiarul declarat de către titular, moștenitorii legali sau persoana care dovedește cu acte că a suportat cheltuielile de înmormântare, vor prezenta carnetul de membru al defunctului, certificatul de deces, va completa un formular și, pe baza actului propriu de identitate, vor primi suma cuvenită.

Sursa: Site CARP Omenia (www.carp-omenia.ro).

Servicii sociomedicale

Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor oferă, prin rețeaua de cabinete proprii, servicii medicale la preț redus pentru membri. Serviciile medicale acoperă specializările cele mai căutate de pensionari, și anume medicină de familie, oftalmologie și stomatologie.

SERVICII MEDICALE

Cabinet de medicină de familie

Medicul este în permanență la dispoziția membrilor, acordând consultații și tratamente gratuite, eliberând rețete compensate și gratuite pentru afecțiunile specifice vârstei a treia, cardiace, neurologice, reumatice, completând trimiteri pentru analize gratuite la laboratoarele de specialitate, pentru consultații și internări.

Dotarea cabinetului cu un aparat EKG performant permite ca fiecare membru să beneficieze prompt de acest examen cardiologic.

Cabinetul are la dispoziție medicamente specifice afecțiunilor persoanelor de vârsta a treia, pe care le distribuie gratuit membrilor cu posibilități financiare reduse, înscriși la medicul de familie.

Cabinetul este deschis zilnic la sediul central al asociației, între orele 09.00-13.00. După ora 13.00, medicul efectuează vizite, consultații și tratamente la domiciliul pacienților nedepasabili.

Sursa: Site CARP Omenia (www.carp-omenia.ro).

Viața activă presupune concentrare pe realizarea sarcinilor de serviciu, atenție distributivă la locul de muncă, activități care în timp afectează vederea. O mare parte a vârstnicilor suferă de probleme oftalmologice, cauzate, pe de-o parte, de vârstă și, pe de altă parte, de activitatea desfășurată. Pe piața liberă, prețul consultațiilor și al ochelarilor este adesea exorbitant pentru pensionari, iar împrumuturile pentru controale oftalmologice și achiziționarea de ochelari sunt o preocupare pentru ei. CARP-ul acordă *ajutoare pentru achiziționarea de ochelari* membrilor cu pensii mici, fără de care aceștia nu ar putea beneficia de avantajele unui simț vizual normal.

Din cauza vârstei, *problemele stomatologice* se numără, de asemenea, printre afecțiunile multor pensionari. Există case de ajutor reciproc ale pensionarilor care dețin *cabinete stomatologice* pentru membri, iar lucrările dentare (proteze etc.) se realizează în aceste cabinete la prețuri mult reduse față de un cabinet stomatologic privat.

CABINET STOMATOLOGIC

Este dotat cu aparatură specifică pentru lucrările dentare.

Medicul dentist, cu experiență de peste 30 de ani, lucrează de luni până joi între orele 08.00 și 12.00 și 14.00 și 18.00. Membrii noștri din București, dar și din localitățile limitrofe vin cu încredere, datorită calității tratamentului și lucrărilor dentare executate, dar și prețurilor mici practicate, cu mult sub nivelul altor cabinete de același profil, întrucât costurile de regie sunt suportate de către asociație.

Sursa: CARP Omenia.

Astfel de ajutoare sunt acordate anual sau la distanță de 2 ani unul de celălalt, în funcție de fondurile disponibile la nivelul CARP-ului pentru aceste solicitări ale membrilor.

Puterea de cumpărare a românilor scade de la an la an, pe fondul crizei economice și al lipsei locurilor de muncă (cazul tinerilor) sau pe fondul diminuării pensiilor (vârstniciei). Politicile sociale cunosc în acest moment o re poziționare, de la o centrare pe prestații (alocații, ajutoare, indemnizații) către politici bazate pe servicii sociale.

În cazul pensionarilor, puterea de cumpărare este mai mică decât în cazul celorlalte categorii de persoane. Numărul persoanelor angajate a scăzut, numărul pensionarilor este în creștere, astfel că, din impozite și taxe, statul nu poate plăti pensii decente, de multe ori pensia neajungând nici pentru strictul

necesar. Efectul este o sărăcire accentuată a unei părți mari dintre pensionari, ceea ce înseamnă o problemă în plus pentru casele de ajutor reciproc ale vârstnicilor. Pentru întrajutorarea membrilor, CARP-urile au creat *magazinele sociale*, de unde membrii CARP cu cotizația la zi pot cumpăra alimente de bază la prețurile de achiziție, prin această măsură realizându-se economii în bugetele acestora.

MAGAZINUL SOCIAL

În cadrul programului de protecție socială a tuturor membrilor, magazinul social a apărut ca o necesitate. Membrii asociației își pot procura alimentele de bază la prețul de achiziție.

Lunar, fiecare membru care are achitată contribuția la zi beneficiază, la cerere, de următoarele produse:

- ✓ ulei - 2 litri;
- ✓ zahăr - 1 kilogram;
- ✓ făină - 1 kilogram;
- ✓ orez - 1 kilogram;
- ✓ mălai - 1 kilogram.

Aprovizionarea cu aceste produse prin magazinul social al asociației asigură economisirea a aproximativ 7,00 lei noi în fiecare lună. Magazinul este deschis zilnic, între orele 08.00 și 13.00, la sediul central al asociației.

Membrilor din filialele asociației li se distribuie produsele amintite la punctele de lucru respective. Achiziționarea produselor va fi consemnată în carnetul de membru.

Sursa: Site CARP Omenia (www.carp-omenia.ro).

Servicii de petrecere a timpului liber

Ajunse la vârsta pensionării, persoanele active sunt puse în fața unei schimbări majore a vieții lor: de la un program de lucru de 8 ore pe zi sau mai mult, se trezesc într-o situație dificilă, prin

prisma faptului că au mult timp liber care nu întotdeauna poate fi petrecut într-un mod plăcut. Persoanele care se regăseau în rutina sarcinilor de serviciu zilnice au nevoie de o perioadă de acomodare la noul statut - cel de pensionar.

Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor oferă membrilor diferite facilități de petrecere a timpului liber: cluburi, biblioteci, excursii. În ceea ce privește excursiile, acestea sunt desfășurate cu mijloace auto proprii, o parte din costuri fiind subvenționate de organizație. De obicei, astfel de activități (excursii) au o durată de o zi, fiind disponibile către mai multe destinații, o altă facilitate fiind aceea că membrii pot fi preluați din localitățile de domiciliu.

EXCURSII

Începând cu luna mai 2008, membrii beneficiază în fiecare săptămână de o excursie cu microbuzul propriu, marca Mercedes Benz Sprinter, amenajat special, cu 19 locuri pe scaune ergonomice și cu sistem de aer condiționat. Itinerarele spre zonele de interes sunt planificate astfel încât să poată fi străbătute între orele 6 și 20.

Cele mai preferate trasee sunt spre Târgoviște-Pucioasa-Sinaia, Curtea de Argeș-Câmpulung Muscel-Vidraru, Valenii de Munte-Cheia.

Planificarea, plecarea și înapoierea se face la sediul central al asociației. La solicitarea membrilor din sucursale, plecarea și înapoierea se face din localitățile de reședință.

La această dată, membrii achită pentru excursiile de o zi numai suma de 30,00 lei, restul de cheltuieli fiind subvenționate de către asociație.

Sursa: Site CARP Omenia (www.carp-omenia.ro).

Prestări servicii

Pentru a completa veniturile necesare dezvoltării activității, o parte dintre casele de ajutor reciproc ale pensionarilor au dezvoltat latura de prestări servicii către membri. Dintre serviciile

prestate, enumerăm: coafură-frizerie, reparații radio-tv, cizmărie, croitorie și altele. Prețurile pentru clienții membri ai caselor de ajutor reciproc ale pensionarilor sunt mai mici cu până la 40% față de prețurile existente pe piața liberă. Veniturile obținute din prestarea acestor servicii sunt folosite pentru finanțarea activităților sociale (alături de veniturile din dobânzi, donații și sponsorizări).

În cazul anumitor servicii oferite membrilor (ex., serviciile de coafură-frizerie), prețurile produselor folosite și numărul clienților sunt mari, iar soluția adoptată a fost cea a parteneriatelor cu școli de coafură, benefic pentru ambele părți: elevii școlii pot aplica acele cunoștințe teoretice dobândite, iar membrii CARP beneficiază de servicii de calitate, însă cu preț redus.

FRIZERIE

Salonul de frizerie, cu dotare decentă, cu aviz sanitar de funcționare, este situat în incinta sediului central al asociației. Experiența de peste 40 de ani a frizerilor atestă calitatea serviciilor. Pentru un membru, prețul serviciului este similar cu al unui bilet de transport în comun.

COAFURĂ

Salonul de coafură, situat în incinta sediului central al asociației, realizează coafuri foarte apreciate de dragele noastre bunici. Periodic, în cadrul salonului, își desfășoară activitatea elevii școlii de frizerie-coafură, sub directă îndrumare a stilștilor de la L'oreal Professionel, cu produse de coafare și vopsire de înaltă calitate.

Calitatea și prețurile serviciilor fac ca în permanență salonul să fie aglomerat.

Sursa: Site CARP Omenia (www.carp-omenia.ro).

Capitolul 5

TENDINȚE ȘI EVOLUȚII ALE CASELOR DE AJUTOR RECIPROC ÎN ULTIMUL DECENIU

Existența caselor de ajutor reciproc în România poate fi împărțită în trei etape distincte: perioada interbelică, cea comunistă și perioada de după 1989. Fiecare dintre aceste perioade este marcată, pe de o parte, de schimbarea cadrului legislativ, apoi de numărul membrilor și valoarea activelor, iar după 1989, de o reșezare pe baza principiilor mutualităților. Perioada în care aceste entități au cunoscut cele mai mari transformări este, fără doar și poate, perioada comunistă.

Regimul politic instaurat în România după momentul 23 august 1944 a căutat să obțină controlul asupra tuturor organizațiilor existente în acel moment, pentru a le aservi intereselor Moscovei, apoi, după 1965, intereselor partidului comunist.

După cum am precizat în analiza cadrului legislativ, au fost elaborate noi legi, au fost naționalizate bunuri și fonduri, apoi s-a încercat controlarea acestor entități prin imixtiune politică. Momentul decembrie 1989 a însemnat o „trezire la viață” a organizațiilor mutuale, fiind urmat apoi de schimbarea legislației și de adoptarea principiilor mutualităților.

La începutul anilor '90, CAR-urile au cunoscut o schimbare majoră, trecând de la perioada imixtiunii și controlului statului la readaptarea la principiile mutualităților. După 20 de ani, evoluția lor urmează modelul Ferguson-McKillop (1997). Acest model face abstracție de eterogenitatea CAR-urilor (membri diferiți, servicii sociale diferite pe care le oferă, cotizații în sumă variabilă, administrarea fondurilor în moduri diferite) și propune trei stadii: incipient, de tranziție și maturitate, unde stadiul incipient înseamnă valoare mică a activelor, iar stadiul de maturitate - valoare mare a acestora. CAR-urile aflate în stadiul de tranziție sunt caracterizate prin mediu reglementat (cadru legislativ insuficient dezvoltat, lipsa facilităților fiscale, reglementări ale activității ambigue), însă prin servicii financiare dezvoltate, diversificare a bunurilor și/sau serviciilor oferite membrilor, dar și printr-o dependență față de activitatea bazată în procent semnificativ pe voluntariat.

☒ IMPORTANT!

Stadiile de dezvoltare a CAR-urilor sunt:

- *incipient: oferă doar servicii de economisire și creditare;*
- *de tranziție: servicii dezvoltate la nivel central;*
- *maturitate: produse și servicii diversificate.*

Stadiul incipient de dezvoltare poate fi întâlnit în cazul CAR-urilor cu număr redus de membri și prezintă câteva caracteristici importante: dependență de voluntariat, valoare mică a activelor, gamă nediversificată de servicii oferite membrilor.

Această clasificare rezumă CAR-urile la câteva elemente comune și, în funcție de acestea, le ierarhizează. În cazul CAR-urilor provenind din aceeași țară, cadrul legal în care acestea își

desfășoară activitatea este același, diferențele fiind date de numărul de membri și valoarea activelor. Putem afirma, pe baza acestei teorii, că în România există CAR-uri care corespund acestei clasificări?

Tipologia dezvoltării uniunilor de credit		
Incipient	Tranziție	Maturitate
Valoare mică a activelor	Valoare mare a activelor	Valoare mare a activelor
Mediu reglementat	Schimbări ale legislației	Renunțare la obligațiuni
Emisiune de obligațiuni de valoare redusă	Emisiune de obligațiuni de valoare mare	Mediu competitiv
Activitate bazată pe voluntariat	Produse și servicii diversificate	Utilizarea tehnologiilor moderne
Grupul-țintă este format din grupurile defavorizate	Nu se bazează exclusiv pe voluntariat	Profesionalizare
Oferă doar servicii de economisire și de creditare	Gama de servicii este dezvoltată la nivel central	Gamă diversificată de bunuri și servicii oferită
Dependență de sponsorizare		

Sursa: *Ferguson-McKillop (1997)*.

O altă abordare a acestei probleme este realizată de McPherson (1999), care clasifică organizațiile mutuale în organizații aflate în etapa formativă, organizații naționale și organizații internaționale. Organizațiile mutuale au nevoie de etapa de formare (educație și training pentru personal) și de formarea sau afilierea la rețele naționale și internaționale, pentru a putea beneficia de asistență tehnică. Evoluția se face treptat, pe măsură ce organizația își mărește numărul de membri și își diversifică gama de servicii, utilizând tehnologii inovative.

Evoluția caselor de ajutor reciproc nu a fost aceeași în fiecare regiune a țării, ci a ținut cont de specificul local. Astfel, există județe cu o prezență modestă a acestor entități, la fel cum există județe în care aceste entități au o prezență masivă.

CAR-urile, fie ele de salariați, fie de pensionari, au devenit ultima soluție pentru supraviețuirea unui număr foarte mare de indivizi. Dobânzile mici la credite practicate de CAR-uri (5%-10% dobândă anuală efectivă), condițiile mult mai relaxate de creditare comparativ cu alte instituții financiare bancare sau nebankare i-au determinat pe tot mai mulți români să apeleze la serviciile acestor entități, fie ele CAR-uri de pensionari, fie cele de salariați.

Indiferent de situația economică a unei țări, CARS-urile au doar de câștigat:

- în condiții de criză, populația apelează la aceste entități pentru că nu are alternative de finanțare a activităților;
- în condiții de prosperitate, crește numărul de membri și, în consecință, și valoarea fondului social.

În general, CARS-urile nu acordă împrumuturi pe termen lung (cel mult doi ani), iar valoarea creditului este relativ mică prin comparație cu valoarea celor acordate de către băncile comerciale. Sumele de bani împrumutate de către populație din CARS acoperă nevoile urgente – achitarea taxelor de școlarizare ale copiilor, cheltuielile generate de anumite evenimente din familie (căsătorii, decese), reparații sau renovări ale locuințelor etc. Potrivit datelor FEDCAR, clientul clasic al CAR-urilor de salariați este o persoană cu venituri reduse – în jurul salariului mediu pe economie –, este bărbat cu vârsta cuprinsă între 40 și 50 de ani. Profilul clasic al clientului CARS nu corespunde unei persoane aparținând grupurilor vulnerabile.

Numărul membrilor și, implicit, al clienților CARS-urilor a crescut semnificativ în ultimii ani, însă acest lucru nu echivalează cu creșterea rolului acestor entități în direcția pentru care au fost

constituite, ci mai degrabă cu creșterea gradului de sărăcie a populației din România.

În ultimii ani se vorbește tot mai des despre "reînvierea caselor de ajutor reciproc", pe fondul creșterii numărului membrilor și al diversificării activității. Această "reînviere" sau relansare are două cauze majore. Pe de o parte, marea majoritate a populației s-a îndatorat excesiv la băncile comerciale sau direct către comercianți, iar în prezent tot mai multe persoane sunt incapabile să mai acopere aceste credite, pe de altă parte, imposibilitatea achitării unor împrumuturi (introducerea în Biroul de Credit, fapt ce echivalează cu respingerea de către băncile comerciale a unor noi împrumuturi) și nevoia de mijloace financiare pentru traiul de zi cu zi. CAR-urile reprezintă o soluție: cu banii împrumutați din CAR, cu o dobândă mică, sunt acoperite creditele contractate la băncile comerciale sau la alte instituții financiare nebankare.

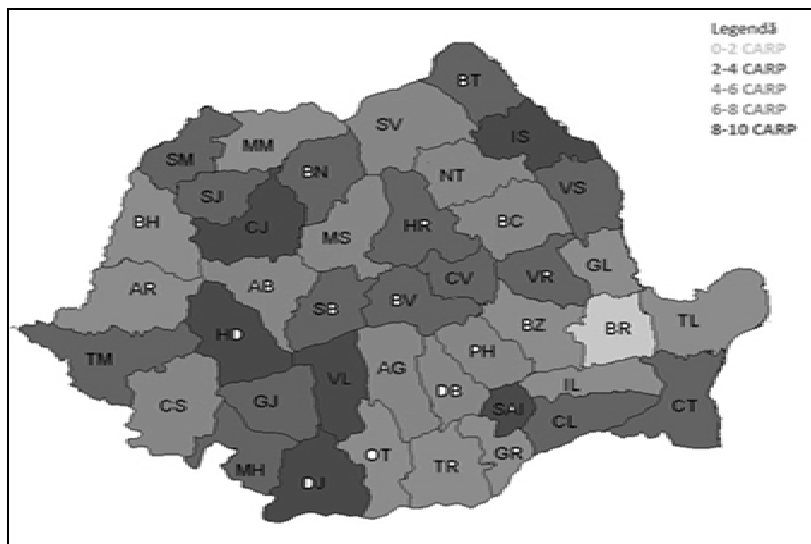
Cea de-a doua cauză a fost creată de criza economică prin care trece și România. Fie din lipsă de lichidități, fie ca urmare a înăsprii condițiilor de creditare, băncile nu mai acordă credite cu ușurința cu care o făceau înainte de 2009. O parte importantă a populației nu a îndeplinit noile norme impuse de Banca Națională pentru contractarea unui credit în băncile comerciale și nici pentru alte instituții financiare nebankare (IFN), în schimb "se califică" pentru un împrumut acordat de către o casă de ajutor reciproc. Mai mult, CAR-urile au identificat această oportunitate de a-și mări portofoliul de clienți și de a-și intensifica activitatea financiară prin oferirea de consiliere financiară potențialilor clienți. Altfel spus, cei care solicită un credit nu sunt refuzați în cazul în care solicitarea depășește posibilitatea lor de rambursare, ci li se propune o ofertă financiară adaptată particularităților lor.

Existența unei astfel de entități de economie socială nu este posibilă fără suportul populației, motiv pentru care era necesară și analiza perspectivei acesteia asupra CAR-urilor, sens în care s-a desfășurat o cercetare și la nivelul populației din Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia.

5.1. Distribuția CARP pe județe

Distribuția caselor de ajutor reciproc nu este uniformă la nivel de țară sau de regiune de dezvoltare. Datele arată o distribuție aleatoare a acestor entități, în cazul caselor de ajutor reciproc ale pensionarilor, județele Iași, Cluj, Vâlcea, Hunedoara și Dolj ocupând primul loc, cu o prezență de 8-10 entități. În județul Brăila există o singură casă de ajutor reciproc a pensionarilor, acest județ având cea mai slabă prezență a acestor entități din întreaga țară. Din datele Institutului Național de Statistică reiese un fapt interesant: regiunea formată din județele Sibiu, Brașov, Harghita și Covasna figurează cu o medie de 4 CARP-uri fiecare, alcătuind singura zonă de aceste dimensiuni din țară. O explicație este aceea a apropierii de partea pe care, înainte de 1989, regimul comunist o numea „Poarta către Occident”.

Distribuția geografică a CARP-urilor în România

Acest aspect al prezenței CAR și CARP este influențat de câteva aspecte, dintre care amintim:

- notorietatea;
- legislația, care a determinat multe fuziuni ale CAR/CARP și atunci numărul acestora a cunoscut creșteri sau descreșteri.

5.2. Notorietatea caselor de ajutor reciproc

Datele obținute în cadrul proiectului *Proactiv - de la marginal la incluziv* privind notorietatea entităților de economie socială indică o cunoaștere mai mare în rândul populației Regiunilor Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia a caselor de ajutor reciproc, fie ele ale salariaților, fie ale pensionarilor, atât în mediul rural, cât și în cel urban. Se remarcă o cunoaștere mai mare a caselor de ajutor reciproc ale pensionarilor atât în urban, cât și în rural.

Diferențiere urban-rural în ceea ce privește procentul celor care declară că știu de existența la nivel de localitate/județ a instituțiilor de ES în Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia									
	CAR	CARP	C. cred.	C. agr.	C. meș.	C. cons.	Atel. prot.	ONG	Obște
Urban	54%	71%	44%	17%	21%	18%	9%	29%	9%
Rural	26%	41%	27%	8%	8%	8%	3%	12%	5%

Sursa: Economia socială în România, *București, 2010, p. 81.*

Datele obținute în cadrul activității de cercetare a proiectului *Proactiv - de la marginal la incluziv* ilustrează pentru județele Prahova, Argeș și Dâmbovița un nivel mai ridicat de cunoaștere a existenței entităților de economie socială, în timp ce în Giurgiu, Ialomița și Mehedinți se înregistrează cele mai scăzute valori.

Coeficienți ridicați au obținut CAR-urile și CARP-urile, iar coeficienți scăzuți atelierele protejate, obștile și ONG-urile.

Diferențiere pe județe în ceea ce privește procentul celor care declară că știu de existența la nivel de localitate/județ a entităților de ES în Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia									
	CAR	CARP	C. cred.	C. agr.	C. meș.	C. cons.	Atel. prot.	ONG	Obște
Argeș	53%	67%	38%	10%	16%	18%	5%	21%	5%
Călărași	19%	33%	18%	8%	7%	7%	5%	6%	5%
Dâmbovița	54%	66%	27%	8%	7%	6%	1%	26%	1%
Dolj	30%	49%	24%	10%	15%	17%	8%	18%	7%
Giurgiu	21%	36%	12%	5%	6%	3%	1%	12%	-
Gorj	28%	32%	28%	16%	13%	15%	11%	22%	21%
Ialomița	24%	41%	11%	4%	8%	12%	3%	7%	-
Mehedinți	19%	43%	33%	4%	4%	2%	2%	6%	2%
Olt	41%	62%	63%	7%	20%	10%	1%	24%	-
Prahova	56%	72%	47%	34%	22%	22%	14%	37%	14%
Teleorman	32%	50%	49%	5%	10%	4%	3%	7%	2%
Vâlcea	42%	57%	31%	13%	14%	19%	8%	16%	15%

Sursa: Economia socială în România, București, 2010, p. 82.

În cadrul eșantionului selectat pentru Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia au fost incluse 668 de entități de economie socială, după cum urmează: cooperative - 282, CAR și CARP-uri - 236, ONG-uri - 150. Pentru cooperative și CAR/CARP-uri au fost colectate date privitoare la: buget, membri, profituri și angajați, iar pentru ONG-uri - buget, angajați și voluntari. Se poate observa că profitul și numărul de membri ai CAR-urilor și CARP-urilor sunt mai mari decât cele ale cooperativelor, în timp ce numărul de salariați este mai mic (aproape o treime).

Date privind cooperativele, CAR/CARP din Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia				
Entități de economie socială	Profit	Angajați	Membri	Număr de entități cuprinse în studiu
Cooperative	5842100	6316	9213	282
CAR/CARP	7679454	1885	274013	236

Sursa: Economia socială în România, București, 2010, p. 82.

Notorietatea entităților de economie socială în comunități (indiferent de mediu) poate fi privită ca un factor care determină participarea indivizilor la diferite activități. Voluntariatul poate fi privit astfel prin prisma inițiatorului, care își dorește să obțină o participare cât mai mare și o implicare masivă din partea comunității, în timp ce comunitatea își construiește niște false așteptări privitoare la implementarea proiectelor/programelor sau activităților și acționează în consecință.

Disponibilitatea populației de a se implica în acțiuni la nivelul comunității						
Ați fi dispus să vă implicați în.....						
	<i>Protecția mediului</i>	<i>Reabilitare a spitalelor, școlilor sau infrastructurii rutiere</i>	<i>Organizarea de activități sportive</i>	<i>Organizarea de activități culturale</i>	<i>Organizarea de activități de petrecere a timpului liber</i>	<i>Ajutorarea persoanelor dezavantajate</i>
Da, fără recompensă	23%	12%	10%	8%	10%	10%
Da, cu recompensă	9%	11%	6%	6%	6%	6%
NU	56%	64%	70%	72%	69%	69%
NS/NR	11%	12%	14%	14%	14%	14%

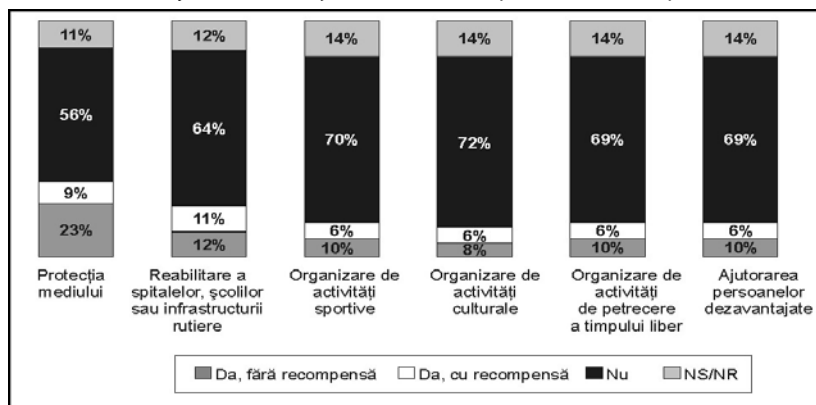
Sursa: Prelucrare date proiect Proactiv – de la marginal la incluziv.

Această situație adesea se transformă într-o participare redusă, mai ales în zona de sud a țării, sau situația tinde să se transforme din acțiune bazată pe voluntariat în acțiune bazată pe recompensă. Scopul social tinde să fie trecut pe plan secundar, dacă informațiile nu sunt prezentate într-o formă clară, concisă și ușor de înțeles, cu un accent pus pe latura de „bine colectiv”, în dauna unei orientări către „binele individual”.

Voluntariatul reprezintă o soluție pentru proiectele desfășurate pe componenta de protecție a mediului, aici fiind înregistrată cea mai mare valoare a participării fără niciun beneficiu. Activitățile culturale sunt cele în care putem spune că respondenții NU doresc să participe, atât voluntar, cât și recompensat (72% față de 16%).

Analizând rezultatele din tabelul anterior, putem afirma că mai bine de jumătate dintre locuitorii din Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia nu ar participa voluntar, benevol, la aceste activități care țin de dezvoltarea locală. Ponderea celor care au declarat că nu sunt de acord să participe variază între 56% și 72%, în funcție de activitatea vizată.

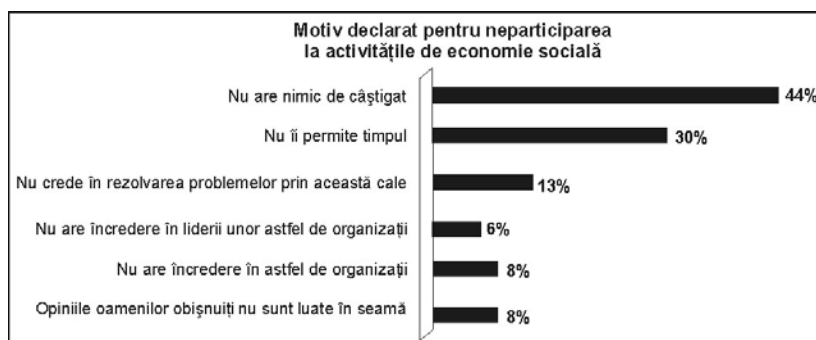
Grafic 1. Participarea la activități ale comunității

Sursa: Prelucrare date proiect Proactiv – de la marginal la incluziv.

Motivetele enunțate de intervievați în favoarea neparticipării la astfel de acțiuni pornesc de la „nu e important” către „opinia mea nu contează”, iar această gamă de răspunsuri poate fi considerată un rezultat al insuficienței informării realizate în mediul de rezidență al beneficiarilor. În multe județe din România, activitățile entităților de economie socială, fie ele asociații sau fundații, cooperative sau case de ajutor reciproc, nu sunt cunoscute de către membrii comunității. Mai sus am arătat că notorietatea are un impact semnificativ asupra intenției de participare la anumite acțiuni, cu sau fără recompensă.

Grafic 2. Motivația neparticipării la activități ale economiei sociale

Sursa: *Prelucrare date proiect Proactiv – de la marginal la incluziv.*

Motivația personală primează în fața interesului comunității, astfel că interesul personal îndeamnă indivizii să nu participe la activități care implică voluntariatul. Au existat cazuri în care, după calamități (inundații, zăpezi, alunecări de teren), oamenii preferau o atitudine pasivă, lăsând personalul Ministerului Administrației și Internelor să lucreze pentru ridicarea unui dig sau scoaterea apei din locuințele afectate, în loc să participe la

aceste activități. Activitățile desfășurate nu au niciun impact asupra lor, deoarece nu văd în ele niciun beneficiu personal.

Perioada comunistă a reușit să „șteargă” din mentalul colectiv ideea de „voluntariat” sau de beneficiu al comunității. Nu e de mirare, deoarece, după momentul 1989, primele forme ale economiei sociale care au cunoscut un declin accentuat au fost cooperativele agricole și cooperativele de consum. Pe fondul dispariției regimului comunist, percepția indivizilor față de entitățile amintite mai sus a fost aceea că acestea aparțineau aceluși regim, deci nu mai sunt utile.

5.3. Provocări în activitatea caselor de ajutor reciproc

Activitatea caselor de ajutor reciproc este, fără doar și poate, orientată către un profit. Particularitatea acestor organizații este dată de faptul că ele nu fac profit pentru beneficiul unui număr limitat de persoane (în cazul CAR, membri), ci acest profit este folosit în scop social. Care ar fi avantajele unei astfel de orientări?

Societățile mutuale prezintă o particularitate: nu sunt controlate de investitori externi (deținători de interese), fapt care nu numai că nu le deturneză de la scopul lor, ci le maximizează eficiența. Avantajul marginal reprezintă, în cazul acestor societăți, faptul că ele au potențialul de a rămâne pe piață, dar și de a fi competitive, datorită sectorului de activitate în care își desfășoară activitatea. Un dezavantaj al acestor organizații este, în opinia lui Birchall (2001), faptul că, în absența unei piețe foarte competitive, ele sunt capabile să dețină rezerve foarte mari de lichidități. Această situație a avut loc în Anglia în anii 1980, înaintea reformelor sectorului financiar („dereglementarea” introdusă de Guvernul Thatcher).

Riscurile sunt foarte mari într-o astfel de situație:

- lipsă de lichiditate pe piață;

- creșterea inflației;
- devalorizarea monedei;
- supragaranții care se devalorizează;
- risc de investiție în mijloace fixe crescut.

Intervenția statului britanic s-a concretizat prin măsuri care au determinat relansarea sectorului financiar și atragerea de lichidități pe piață, în paralel cu reforme în sectorul public și diminuarea cheltuielilor instituțiilor statului. Bank of England a introdus în piață o infuzie de capital lichid, apoi, pentru a atrage lichidități, a micșorat dobânda de referință pentru credite și a mărit dobânzile la depozite și economii, pentru a atrage capital lichid deținut fie de populație, fie de uniunile de credit (credit unions).

O altă provocare la adresa CAR-urilor este reprezentată de clienții care prezintă risc ridicat de neplată. De-a lungul timpului, băncile comerciale au construit o metodă și au adoptat proceduri pentru a împiedica un client rău platnic să acceseze în continuare împrumuturi, și anume „risk score card”. Analiza riscului a devenit o procedură obligatorie pentru toți aplicanții care doresc un împrumut. Progresul tehnologic a făcut posibilă construirea la nivel național a unor baze de date cu acești clienți, comune pentru toate organizațiile și instituțiile din sectorul mutual (așa-numitele Birouri de credite și riscuri pentru persoane fizice sau Centrala Riscurilor Bancare/Centrala Incidentelor de Plăți - în cazul persoanelor juridice).

Casele de ajutor reciproc sunt, prin definiție, organizații care nu sunt expuse unui risc mare, deoarece valoarea împrumuturilor nu poate depăși o anumită sumă (de 3 ori sau mai mult valoarea fondului social). Fondul social la care ne referim este format din cotizația lunară a membrului acestei case, fiind stabilită prin statut și adusă la cunoștința membrilor lunar,

semestrial sau anual. Acest risc poate crește dacă membrii nu plătesc ratele sau contribuțiile la timp, deoarece se creează artificial o lipsă de lichidități în piață, iar Banca Națională trebuie să intervină în susținerea pieței, fie prin atragerea de capital de pe piață prin scăderea dobânzilor, fie prin creșterea dobânzilor la depozite sau un mix al acestora.

Drake și Llewellyn (2002) consideră că organizațiile mutuale beneficiază de avantajul major al vechimii pe piață și al experienței acumulate de-a lungul timpului. Domeniile în care organizațiile mutuale investeau cu precădere sunt construcțiile de locuințe, intermediari imobiliare și piața creditelor ipotecare (mortgage). Criza economică a demonstrat dezavantajele unei astfel de orientări:

- devalorizarea terenurilor și a imobilelor;
- deteriorarea garanțiilor;
- scăderea profiturilor și creșterea cheltuielilor de exploatare.

Pe fondul acestor probleme apărute, o parte dintre organizațiile mutuale au ales transformarea în societăți cu răspundere limitată sau au fuzionat cu alte entități pentru a-și putea continua activitatea (în unele cazuri, au avut loc fuziuni prin absorbție, ceea ce a dus la scăderea numărului de organizații mutuale).

Capitolul 6 **AFILIEREA LA REȚELE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE**

Casele de ajutor reciproc se pot asocia, conform Legii nr. 502/2004. Această lege stabilește un număr minim de 10 case de ajutor reciproc care se pot asocia într-o federație. Federația astfel formată dobândește astfel personalitate juridică și, prin decizia adunării generale a membrilor (AGM), se poate afilia, la rândul ei, la entități similare din țară sau străinătate.

Art. 19 - (1) Mai multe asociații de pensionari, dar nu mai puțin de 10, care au personalitate juridică se pot constitui într-o federație. Hotărârea privind constituirea federației sau afilierea la o federație constituită se adoptă de comitetele asociațiilor.

(2) Federația pensionarilor dobândește personalitate juridică proprie și funcționează în condițiile prevăzute de prezenta lege pentru asociațiile de pensionari, condiții care i se aplică în mod corespunzător, cu excepțiile stabilite în prezentul capitol.

Sursa: Legea nr. 502/2004.

O astfel de decizie influențează activitatea unei entități mutuale prin faptul că aceasta se va supune deciziilor federației. Prin statut, consiliul de conducere al unei federații are în componență reprezentanți ai fiecărei entități componente, iar deciziile sunt luate urmând principiul „un om, un vot”. Această formă de organizare și de luare a deciziilor conferă membrilor consiliului de conducere avantajul de a putea influența decizia finală luată de federație.

Federațiile caselor de ajutor reciproc ale salariaților (ex., FEDCAR, UNCARSR) sau ale pensionarilor (ex., Federația Omenia) se pot afilia federațiilor internaționale. Avantajele acestei afiliere sunt atât de ordin financiar (acces mai facil la resurse internaționale), cât și de ordin nefinanciar: asistență tehnică, reprezentare etc.

Principalele federații internaționale la care sunt afiliate CAR-urile din România, fie că sunt case de ajutor reciproc ale salariaților, fie ale pensionarilor, sunt:

- World Council of Credit Unions;
- European Network of Credit Unions.

6.1. Afilierea la organisme naționale

6.1.1. FEDCAR

Federația Caselor de Ajutor Reciproc din România (FEDCAR) a fost înființată în iunie 2004, ca o expresie a nevoii de reprezentare la nivel local, apoi național, a caselor de ajutor reciproc. Astăzi, federația are un număr de 17 CAR-uri afiliate și reprezintă interesele unui număr de 63.000 de membri. Activele FEDCAR însumau la începutul anului 2011 29 milioane euro.

Federația este formată pe principiul asocierii directe, ceea ce înseamnă că, pe baza deciziei adunării generale, consiliul de conducere al unui CAR este mandatat să demareze procedurile de afiliere, iar procedura se desfășoară cu implicarea reprezentanților FEDCAR și ai CAR-ului în cauză.

Federația este formată prin asocierea directă a fiecărei CAR, eliminându-se astfel veriga intermediară județeană/teritorială, veriga care încarcă costurile de reprezentare ale fiecărei CAR.

Sursa: Site FEDCAR (www.fedcar.ro).

Federația oferă caselor de ajutor reciproc componente servicii de promovare, instruire a personalului, acordarea de împrumuturi entităților componente și de sprijin prin inițierea de acte normative.

Avantajul major al unei federații este că aceasta are acces la rețele sau instituții financiare interne și internaționale și poate asigura fluxul de capital necesar pe parcursul desfășurării activității. Federațiile pot sprijini CAR-urile componente în desfășurarea activităților economice.

FEDCAR oferă caselor afiliate următoarele servicii:

- reprezentarea și apărarea intereselor caselor de ajutor reciproc afiliate, în relațiile cu autoritățile locale și centrale, cu instituțiile financiare și alte instituții pe plan intern și internațional;*
- promovarea imaginii caselor de ajutor reciproc afiliate;*
- organizarea de instruirii, pregătiri profesionale și schimburi de experiență în domeniu;*
- acordarea de împrumuturi caselor de ajutor reciproc afiliate;*
- acționează pentru asigurarea respectării autonomiei caselor de ajutor reciproc afiliate, în conformitate cu statutul propriu, în raport cu alte structuri;*
- desfășurarea, în condițiile legii, de activități economice, în interesul caselor de ajutor reciproc afiliate;*
- dezvoltarea legăturilor de colaborare cu instituții financiare, organizații similare, atât pe plan intern, cât și pe plan internațional;*
- efectuarea de demersuri pentru inițiative legislative necesare funcționării caselor de ajutor reciproc.*

Sursa: www.fedcar.ro.

Afilierea la organizații internaționale se realizează prin intermediul federației. Entitățile membre ale federației devin membre ale organizației internaționale la care federația s-a afiliat. Accesul în cadrul organizațiilor internaționale este mult ușurat de afilierea la o federație, deoarece un CAR nu are putere financiară pentru a reprezenta un partener egal de discuție și nu reprezintă decât membrii proprii.

Paradoxul micilor mari susține că, individual, membrii nu au nicio putere de decizie, însă în momentul în care se unesc, glasul lor devine mai puternic, iar în această formă pot influența decizia la nivelul organizației. Un astfel de exemplu este dat de cooperativele din Italia secolului XIX, exemplu care a condus la apariția, creșterea numărului și dezvoltarea cooperativelor până astăzi.

6.1.2. UNCARSR

Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România (UNCARSR) este organizația națională autorizată, răspunzătoare de menținerea și dezvoltarea sistemului solid și sigur al caselor de ajutor reciproc ale salariaților – instituții financiare nebankare.

Afiliere internațională:

UNCARSR este membră a Rețelei Europene de Microfinanțare (REM), cu sediul la Paris.

Obiective:

1. prezintă, protejează, susține și apără interesele specifice caselor de ajutor reciproc – instituții financiare nebankare ale membrilor acestora și ale uniunilor teritoriale în relațiile cu organele centrale ale administrației de stat, cu

instituțiile financiare, juridice și cu alte organizații din România. În cazul în care instituțiile guvernamentale, alte instituții sau organizații lezează interesele caselor de ajutor reciproc, Uniunea Națională este împuternicită, în urma hotărârii structurilor colective de conducere, să apeleze la formele legale de protest pentru apărarea acestor interese;

2. acționează pentru asigurarea autonomiei caselor de ajutor reciproc și a uniunilor teritoriale ale acestora, în conformitate cu statutul propriu și statutul-cadru al CAR;
3. protejează sistemul financiar al CAR prin reglementarea, supravegherea, controlul de gestiune și de performanță al tuturor caselor de ajutor reciproc – instituții financiare nebankare și al uniunilor teritoriale ale acestora afiliate;
4. primește, verifică și centralizează situațiile financiare anuale ale caselor de ajutor reciproc și ale uniunilor teritoriale ale acestora, în vederea depunerii la Ministerul Finanțelor Publice;
5. protejează fondurile membrilor prin introducerea standardelor financiare prudențiale pentru sistemul caselor de ajutor reciproc;
6. implementează standardele prudențiale financiare prezentate în reglementări specifice și în statutele proprii ale caselor de ajutor reciproc;
7. acționează pentru respectarea legislației financiare cu aplicabilitate la casele de ajutor reciproc, în scopul asigurării utilizării corecte a fondurilor acestora;
8. elaborează proceduri unitare de reglementare, întocmire a documentelor și sisteme informatice;

9. organizează, împreună cu instituții abilitate, instruiți, cursuri de pregătire în domeniul financiar-contabil, salarizare, buget de venituri și cheltuieli, precum și schimburi de experiență cu salariații sistemului caselor de ajutor reciproc;
10. asigură și desfășoară activitate de publicitate și promovare a sistemului CAR;
11. stabilește norme ale riscului admis în activitatea caselor de ajutor reciproc și norme-cadru privind creditarea membrilor CAR;
12. poate înființa, în condițiile legii, societăți comerciale în interesul sistemului CAR;
13. contribuie la asigurarea stabilității financiare a caselor de ajutor reciproc prin mijloace bănești împrumutate;
14. asigură respectarea cadrului legal privitor la raporturile de muncă ale salariaților din sistemul CAR;
15. realizează orice alte sarcini ce decurg din necesitățile de dezvoltare a sistemului caselor de ajutor reciproc;
16. constituie, după caz, corpul de executori CAR.

Membrii:

UNCARSR are afiliate 39 de uniuni teritoriale, care cuprind 2.377 de case de ajutor reciproc ale salariaților – instituții financiare nebankare.

Produse și servicii:

- acordarea de împrumuturi cu dobândă pentru satisfacerea nevoilor personale sau dezvoltarea afacerilor;

- constituirea fondurilor sociale proprii prin acumulări lunare sau ocazionale și bonificarea acestora prin dobânzi anuale;
- acordarea unui ajutor nerambursabil urmașilor, în cazul decesului unui membru, cu condiția ca CAR să aibă constituit fondul pentru ajutor în caz de deces.

Tipuri de împrumuturi practicate de membrii UNCARSR:

- tradiționale, în cuantum de 3-5 ori fondul social al membrului;
- diversificate:
  - de urgență, pe termen de 1-4 săptămâni;
  - pe termen scurt, 1-12 luni;
  - pe termen mediu, 1-3 ani.

6.1.3. Omenia

Federația Națională Omenia este cea mai puternică organizație de pensionari din țară.

Membrii:

- 38 de filiale județene ale asociației de pensionari;
- 142 CARP-uri, cu personalitate juridică.

Membrii sunt răspândiți atât în mediul urban (53%), cât și în mediul rural (47%), din totalul lor, 39% fiind țărani.

Scopul principal al activităților și acțiunilor întreprinse de conducerea Federației, filialelor județene și CARP-urilor l-a reprezentat protecția socială reală a membrilor.

Servicii:

- protejarea și reprezentarea intereselor membrilor în relația cu instituțiile statului și cu alte organizații.

Activități sociale:

- pentru a veni în sprijinul CARP-urilor, Federația a obținut de la Consiliul Național al Audiovizualului, pentru toți membrii săi, aprobarea de difuzare în regim de campanie socială, prin intermediul posturilor de televiziune și de radio centrale și locale, a unor anunțuri cu scopul de a-și face cunoscută activitatea și a unor apeluri pentru sprijinirea persoanelor de vârstă a treia;
- au fost inițiate parteneriate cu filialele locale ale Societății Naționale de Cruce Roșie pentru realizarea în comun de acțiuni și activități în beneficiul persoanelor vârstnice aflate în risc social sau în situații de vulnerabilitate;
- acordarea de ajutoare nerambursabile în bani, alimente și medicamente, precum și mijloace ajutoare de deplasare etc., prin compensarea parțială sau totală a acestora, este o preocupare permanentă a conducerii Federației și a CARP-urilor afiliate. Marea majoritate a CARP-urilor au în structură ateliere de servicii specifice necesităților curente, la care se practică tarife reduse, mai mici decât pe piața liberă, activitățile acestora fiind subvenționate din veniturile proprii;
- activitățile de socializare și participare la viața socioculturală a membrilor constituie o preocupare a Federației și a CARP-urilor, se fac demersuri în mod constant la Ministerul Culturii și Cultelor și Patriarhia Română, la instituțiile de cultură și artă locale pentru a se obține diverse facilități.

6.2. Afilierea la rețele internaționale

6.2.1. European Network of Credit Unions

Rețeaua Europeană a Uniunilor de Credit (ENCU) este o organizație al cărei scop principal este de a furniza decidenților din cadrul Uniunii Europene informații clare, coerente și corecte despre ceea ce înseamnă uniunile de credit și care este utilitatea lor în cadrul sistemelor economice naționale și europene. Un alt rol important al ENCU este acela de a furniza o platformă pentru a facilita schimbul de informații dintre entitățile mutuale membre și entitățile mutuale din statele membre ale Uniunii Europene. Prin intermediul acestei rețele, mutualitățile membre au acces la informații despre politicile la nivelul Uniunii Europene și la nivelul celorlalte state membre, putând astfel propune inițiative legislative pentru îmbunătățirea cadrului legal. Oportunitățile în ceea ce privește accesul la finanțare apărute la nivel regional sau european pot fi utilizate mai ușor și cu rapiditate, beneficiind și de sprijinul oferit de rețea (*www.fedcar.ro*).

Misiunea European Network of Credit Unions (ENCU):

- reprezentarea intereselor membrilor la nivelul Uniunii Europene;
- suport pentru elaborarea de inițiative legislative;
- asigurarea unei platforme comune pentru schimbul de informații între membri.

Obiective:

- susținerea membrilor în ceea ce privește la accesul la finanțare;
- dezvoltarea cadrului instituțional la nivelul Uniunii Europene și al statelor membre;

- identificarea oportunităților la nivel european și facilitarea accesului membrilor la acestea.

Membrii:

- **Association of British Credit Unions, Ltd. (ABCUL)**
ABCUL este o asociație de reprezentare din Marea Britanie, pentru în jur de 300 de uniuni de credit, care au împreună peste 500.000 de membri. Uniunile de credit din Marea Britanie dețin 456 milioane € în economii și 596 milioane € în active.
- **Federation of Romanian Credit Unions (FEDCAR)**
FEDCAR a fost înființată în 2004 și reprezintă, în prezent, 17 case de ajutor reciproc, care deserveșc mai mult de 69.000 de membri din toată țara. Casele de ajutor reciproc membre ale FEDCAR au împreună un total de 25 milioane € în fond social și 30,5 milioane € în active.
- **Irish League of Credit Unions (ILCU)**
ILCU este organismul de reprezentare pentru 508 uniuni de credit din Irlanda și deservește în jur de 3 milioane de membri. Uniunile de credit irlandeze dețin 11,8 miliarde € în economii și 13,8 miliarde € în active. Sunt principalul furnizor de servicii financiare sociale.
- **Macedonian Credit Union Movement (FULM)**
FULM reprezintă o rețea de șase filiale, în toată țara. Aceștea serveșc mai mult de 8.000 de membri, cei mai mulți fiind cei care nu au acces la alte servicii financiare. Uniunile de credit din Macedonia dețin un total de 2,6 milioane € în economii și 4,3 milioane € în active.
- **National Association of Co-operative Savings and Credit Unions, Poland (SKOK)**
SKOK reprezintă uniunile de credit din Polonia și serveșc

mai mult de 1,8 milioane de oameni. Există 62 de uniuni de credit, iar numărul filialelor fac din acestea cea mai largă rețea de instituții financiare din Polonia. Mișcarea uniunilor de credit din Polonia deține în jur de 2 miliarde € în economii și 2,3 miliarde € în active.

Servicii:

- campanii de advocacy desfășurate pe plan intern și internațional pentru susținerea organizațiilor mutuale membre;
- campanii de lobby cu scopul de promovare a inițiativelor inovative legislative la nivel național și european;
- cercetare în domeniul organizațiilor mutuale, culegere de date, analize de date și elaborare de rapoarte pentru zona specifică de cercetare;
- platformă pentru schimbul liber de informații în domeniul organizațiilor mutuale;
- centru de resurse pentru organizațiile membre.

European Network of Credit Unions

*FEDCAR este membru fondator al **European Network of Credit Unions** (Rețeaua Europeană a Uniunilor de Credit).*

Legislația Uniunii Europene are un impact din ce în ce mai mare asupra mișcărilor uniunilor de credit. În vederea asigurării unei reglementări proporționale și potrivite specificului de activitate, cinci țări europene, împreună cu Consiliul Mondial al Uniunilor de Credit (WOCCU), au hotărât să înființeze Rețeaua Europeană a Uniunilor de Credit. Rețeaua servește ca platformă pentru schimbul de informații și exprimarea unui punct de vedere comun în legătură cu problematica specifică europeană. Mai exact, obiectivele Rețelei sunt:

- să prezinte decidenților din Uniunea Europeană ce este o uniune de credit, cum este structurată și ce servicii oferă;
- să crească nivelul de recunoaștere al rolului social jucat de uniunile de credit în Europa, cât și în lumea întreagă;
- să formuleze o poziție comună în ceea ce privește problematica și politicile uniunilor de credit;
- să prezinte aceste poziții în fața decidenților din Uniunea Europeană;
- să angajeze un dialog deschis cu organismele legiuitoare, precum și cu alte persoane sau entități interesate.

Sursa: <http://www.creditunionnetwork.eu/>.

6.2.2. World Council of Credit Unions

Consiliul Mondial al Uniunilor de Credit (WOCCU) este o organizație care are drept scop sprijinirea organizațiilor mutuale de pe mapamond. Această organizație deține un rol foarte important în sprijinirea organizațiilor mutuale prin campaniile de advocacy inițiate la nivel mondial și prin suportul acordat entităților membre în cadrul forurilor de decizie locale sau internaționale.

WOCCU oferă asistență tehnică, programe pentru creșterea performanțelor financiare ale Uniunilor de Credit și sporirea sprijinului acordat de acestea membrilor lor. WOCCU reprezintă interesele întregului sistem al Uniunilor de Credit în fața organizațiilor internaționale și lucrează cu guvernele naționale pentru îmbunătățirea legislației și a măsurilor de reglementare.

Începând cu anul 2006, delegații ale caselor de ajutor reciproc românești au participat anual la Conferința Mondială anuală a Uniunilor de Credit. Cu această ocazie, delegații au putut vizita uniuni de credit din Irlanda, Canada, Hong Kong, Spania.

În cadrul acestor întâlniri, participanții beneficiază de experiența celorlalte organizații mutuale, sunt familiarizați cu procedurile acestora de lucru și cu metodele de analiză și managementul riscului existente în fiecare țară, cu scopul de a aplica aceste metode în mod unitar.

Afilierea la WOCCU a CAR-urilor oferă posibilitatea de a lucra la standarde internaționale, de a folosi indicatorii de prudențialitate utilizați în întreaga lume și oferă șansa de a învăța din realizările, dar și din greșelile altor instituții de acest fel.

Sursa: Site WOCCU (www.woccu.org).

Misiune:

- suport pentru mutualitățile membre;
- asigurarea unui cadru unitar de desfășurare a activității;
- conștientizare a opiniei publice și a factorilor de decizie la nivel local, regional și internațional asupra rolului important al organizațiilor mutuale în cadrul sectorului economic.

Obiective:

- dezvoltarea organizațiilor mutuale afiliate;
- facilitarea accesului la informație relevantă în domeniu;
- reprezentarea organizațiilor membre sau afiliate în discuțiile cu factorii de decizie;
- îmbunătățirea legislației naționale existente în domeniul de activitate al organizațiilor mutuale.

Membrii:

- reprezentare la nivel mondial;

- WOCCU cuprinde organizații din 97 de țări, organizații care deservește aproximativ 186 milioane de membri.

Servicii:

- asistență tehnică;
- formare a personalului organizațiilor membre;
- campanii de lobby și advocacy pentru sprijinirea organizațiilor membre;
- suport pentru acces la resurse financiare internaționale.

GLOSAR DE TERMENI

Case de ajutor reciproc ale salariaților - casele de ajutor reciproc ale salariaților, denumite prescurtat CAR, sunt asociații fără scop lucrativ, organizate pe baza liberului consimțământ al salariaților, în vederea sprijinirii și întrajutorării financiare a membrilor lor.

Case de ajutor reciproc ale pensionarilor - casele de ajutor reciproc ale pensionarilor sunt organizații cu caracter civic, persoane juridice de drept privat, cu caracter nepatrimonial, neguvernamentale, apolitice, cu scop de caritate, de întrajutorare mutuală și de asistență socială.

Economie socială - un ansamblu de întreprinderi private, cu personalitate juridică, autonomie a deciziei și libertate de asociere, create pentru a satisface nevoile membrilor lor prin intermediul pieței, prin producerea de bunuri sau furnizarea de servicii, asigurări sau finanțare/creditare, unde luarea deciziei și orice formă de distribuție a profitului sau surplusului între membri nu sunt direct legate de capitalul investit sau acțiunile fiecărui membru, fiecare dintre membri având un singur vot.

Societate mutuală - asociere autonomă de persoane (fizice sau juridice), unite voluntar pentru a satisface nevoile lor

comune în ceea ce privește furnizarea de servicii de asigurare-reasigurare, servicii medicale sau acces la finanțare, având la bază principiul întraajutorării reciproce între membri.

Întreprindere socială - corporație nonfinanciară care, indiferent de statutul legal, îndeplinește caracteristicile principiului de economie socială.

BIBLIOGRAFIE

- Barea, José; Monzon, José Luis (Eds.) (2006), *Manual for Drawing Up the Satellite Accounts of Companies in the Social Economy: Co-operatives and Mutual Societies*, Liège, CIRIEC.
- Birchall, J. (2001), *The new mutualism in public policy*, London, Routledge.
- Borzaga, C.; Tortia, E.C. (2009), "Social enterprises and local economic development", în Clarence, E.; Noya, A. (Eds.), *The Changing Boundaries of Social Enterprises*, Paris, OECD Publishing.
- Cace, S.; Arpinte, D.; Scoican, N.A. (2010), *Economia socială în România. Două profiluri regionale*, București, Editura Expert.
- Chaves, Avila; Monzon, R.; Campos, J.L. (2007), *The Social Economy in European Union*, CIRIEC.
- Defourny, J. (2006), *Social enterprise in an enlarged Europe*, EMES.
- Drake, L.; Llewellyn, D. (2001), "The economics of mutuality. A perspective on UK building societies", în Birchall, J., *The new mutualism in public policy*, London, Routledge.
- Ferguson, C.; McKillop, D. (1997), *The strategic development of credit unions*, Chichester, John Wiley.
- Giza-Poleszczuk, Anna; Hausner, Jerzy (2008), *The social Economy in Poland: Achievements, barriers to growth, and potential in light of research results*, Varșovia, Foundation for Social and Economic Initiatives.